

Jaargang 16 Nummer 1
1 juni 2009

1. Voorwoord van de voorzitter
2. Gentse sprokkels
3. Gent in zijn blootje
4. Verslag van de vorige uitstap van 20 april 2009
5. Te noteren in de agenda

1. Voorwoord van de voorzitter

Terug was het een mooie uitstap enkel het lauwe bier in de Griffioen was iets minder prettig maar het was een prachtig excuus om dit goed te maken in Den Turk.

Uitzonderlijk was een nog-niet-lid namelijk Geert Van Doorne die de feitelijke organisatie deed en bovendien zelf instond voor het overgrote deel van de uitleg.

We bezochten 4 prachtige Gentse Herenhuizen en hun salons, 3 van de 4 zijn overigens niet toegankelijk voor het publiek. Geert zorgde voor onze broederschap door ons exclusief rond te leiden in deze prachtige gebouwen, waarvoor nogmaals onze dank.

2. Gentse sprokkels, een woordje uitleg over nog een Gentse vereniging De Genste Sosseteit. Terug een Gentse vereniging en met de klemtoon op "Gentse".

<http://www.sosseteit.centerall.com/>

De Gentsche Sosseteit werd gesticht op 9 oktober '1982 in café 't Tempelierke in Gent.

"Den 18sten april 1983 wordt 't statuut van "pion" vastegeleid om buiten 't stad kontakten te keune legge gelijk dan de statute da veureschrijve."

Algemeen: "de Verieneginge veur mensche dien g' intrresseerd zijn in alles wa da mee dialect te moaken hee."

De vereniging heeft geen echt lokaal maar heeft wel een onderkomen voor het archief e.d. in de Kunsthal St Pietersabdij.

Deze vereniging heeft als doel:

"t Es de bedoelinge ons eigenste Gentsche moedertoale in stand t' hènwen en contacte te legge tussche en mee uitgeweke nog otantiek dialectsprekende Genteneers in binnen- en buitenland."

Een afdeling "Jong Sosseteiters" werd eveneens opgericht voor zeg maar jeugdige leden.

De président is Eddy Levis (nie van de verve en nie van de broeken)

Aantal leden rond de 500.

Belangrijkste acties:

Jaarlijks banket met uiteraard Gentse gerechten, de jaarlijkse wandeling en de jaarlijkse Genste Handjes uitreiking aan verdienstelijke Genteneers.

Dat zijn Genteneers dien hulder devuure doen veur hulder dialect in stand t' hènwen en te promoten.

Onze Julien was vereerd met een Gents Handje op de 20st uitreiking op 4 december 2002 in 't Camersklooster en door zijn curriculum werd door mijzelf voorgesteld, de tekst hiervan is beschikbaar.

Lidgeld 15 euro of 25 euro voor een duo-lid “gij en uw half bedde, uwe nest mee kinders nie meegerekend!”

De Sosseteit ligt mee aan de basis van een nieuwe dialectkoepel namelijk vzw Variaties; de Koepelorganisatie voor Dialecten en Oraal Erfgoed in Vlaanderen.

“Voilà, oas ge nu den onweerstoaanboaren drang voelt veur lid te worde van iene van de miest prestigieuze vereniginge van onze stad, noamelijk 'De Gentsche Sosseteit', meuge meu tons uuk oprecht feliciteren mee de miest wijze beslissinge diede tot nu toe in guul uw leve goat pakke.”

3. Gent in zijn blootje

In deze reeks pogen wij een tipje van de sluier (voor zover die er is) op te lichten.

Dat iedereen overtuigd is van de pracht van onze Gentse binnenstad is bekend. Toch stappen wij al te vaak achteloos voorbij de schatten die Gent herbergt (of verbergt).

Wie weet al het naakt dat in Gent te bewonderen is terug te vinden? En bovendien, wie weet wat het voorstelt?

De vorige beelden die werden belicht waren

1. “ Harmonia ” op de KNS op het Sint Baafsplein
2. “ Kariatide en Atlante ” op de KNS op het Sint Baafsplein.
3. “ Jan-Frans Willems “ standbeeld op het Sint Baafsplein

Er volgen er zeker nog meer dan 60 andere en dit enkel in Gent ...! Wij zijn dus nog een hele poos aan de gang.

Voor het volgende beeld verlaten we het St Baafsplein richting Emile Braunplein. Evenwel staan we stil bij de Lakenhalle en richten onze blik omhoog, boven het portaal van de oude Stadsgevangenis, getooid met

De Mammelokker

De Mammelokker is tegen het Belfort en de Lakenhalle aangebouwd, heeft als officieel adres: Botermarkt 18, Gent en is een beschermd monument (28 december 1936).

In 1741 werd de stadsgevangenis, die tot dan aan de Korenmarkt stond, tegen het Belfort en de Lakenhalle aangebouwd en de twee onderste niveaus van de Lakenhalle ingericht als stadsgevangenis. Het luchtige ontwerp van de bekende bouwmeester David 't Kindt doet geenszins aan een gevangenis denken. Dit gebouw werd opgetrokken uit blauwe hardsteen met bossagewerk en een mansardedak. Door zijn gebogen voorgevel en het gebruik van geblokte driekwartzuilen bevindt dit gebouw zich stilistisch op de overgang van Lodewijk XIV naar Lodewijk XV stijl.

Tijdens die herinrichting werd de Mammelokker gebouwd als centraal gebouw van de gevangenis en diende het gebouw ook als verblijfplaats voor de cipier. In 1902 werd deze gevangenis afgeschaft.

De Mammelokker werd gebouwd naar een ontwerp van David 't Kindt in een vroege Lodewijk XV-stijl. Ondertussen heeft de [Gentse Ombudsvrouw](#) haar intrek genomen in dit gebouw.

De naam Mammelokker komt van een basreliëf dat het gebouw siert.

Dit basreliëf stelt een Romeinse legende voor. Volgens die legende zou een oude man Cimon genaamd tot de hongerdood veroordeeld zijn geweest en opgesloten in de gevangenis.

Na verloop van tijd bleek dat Cimon, ondanks het feit dat hem noch eten noch drinken werd verschaft,

niet van plan was om er het bijltje bij neer te leggen. Er werd een discreet (sic) onderzoek ingesteld en toen bleek dat hij in leven werd gehouden door zijn dochter, Bero, die hem met de borst voedde. Volgens bepaalde versies van de legende zou hij dan ten lange leste uit medelijden zijn vrijgelaten.

In Gent wordt het verhaal enigszins anders verteld: Het beeld **mammelokker** herinnert aan een gebeurtenis uit vervlogen tijden. Een burger van Gent had een zware misdaad begaan en was veroordeeld tot de hongerdood. Hij zat opgesloten in de stadsgevangenis. Zijn dochter vroeg toestemming haar vader elke dag te mogen bezoeken.

Dat mocht, op voorwaarde dat zij geen eten voor hem mee zou brengen.

Een maand verstreek. Iedereen verwonderde zich erover dat de man nog in leven was. De rechter gaf opdracht de twee tijdens het bezoeken in de gaten te houden.

De volgende dag gluurde de cipier door het kijkgat en zag dat het meisje haar vader een borst aanreikte en hem liet drinken. Toen dit de rechter ter ore kwam, zei hij:

'Dat geloof ik pas als ik het zelf heb gezien.'

De dag daarop zag hij het met eigen ogen. Hij liet het meisje bij zich komen en vroeg:

'Hoe kan je je vader de borst geven?' Ze viel voor hem op de knieën, en zei:

'Dat heb ik gedaan in vertrouwen op god.'

De rechter schonk de vader gratie en liet deze vermetele liefde in een gevelsteen vereeuwigen.

Ook P.P. Rubens schilderde ooit dit tafereel ('Cimon en Pero' ca. 1630, olieverf, 155 cm x 190 cm, Rijksmuseum Amsterdam).

Het woord **mammelokker** is een echt volks woord, gespeend (what's in a word) met de nodige Gentse humor. Een **lokke** of een **loke** is een namaakspen, een soort toegenaaid vodje in de vorm van een vinger waarin met gekauwd brood en een beetje suiker stak. Deze namaakspenen waren voor de eerste wereldoorlog in gebruik bij arme mensen om hun kinderen te sussen. Een **mamme** is een voedstervrouw of ook wel een forse vrouwenborst.

De Mammelokker zelf is helemaal opgetrokken in blauwe hardsteen. In de loop der eeuwen raakte het basreliëf door verschillende verkeerd uitgevoerde restauraties zwaar beschadigd - om niet te zeggen verminkt - en het werd in de twintigste eeuw vervangen door een kopie van de hand van de Gentse beeldhouwer Jan Anteunis, naar het origineel gipsen model, dat Gent nog bezat.

In de loop van de jaren raakte het complex Mammelokker-Lakenhalle aan de kant van de Botermarkt en aan de kant van het Sint-Baafsplein volledig ingebouwd. Deze bebouwing werd tussen 1898 en 1902 in verschillende fasen gesloopt.

In 2002 werd het gebouw grondig gerestaureerd en gereinigd.

In Gent is er sinds 2005 nog een tweede plaats waar het tafereel te bewonderen is, namelijk aan de Braempoot (Brabantdam) waar het werd geschilderd op de zijgevel, samen met andere bekende tafereelen, dit door de Gentse kunstenaar Jan Van Imschoot.

4. Verslag van de uitstap van 17 november 2008

Voor deze uitstap ingericht door Jacques Vervaeke in samenwerking met Geert Vandoorne noteerden we de aanwezigheid van 24 broeders en 2 genodigden. De dag stond in het teken van de “salons van de Gentse bourgeoisie”

Wij werden door Geert ontvangen in het Hotel D'Hane-Steenhuysse in de Veldstraat te Gent, met een ontbijt in het Koningssalon en een presentatie door Geert over de schatten die diverse herenhuisen herbergen. Na de beschrijving en een rondgang in het indrukwekkende gebouw staken we de straat over om een deel van het Museum Arnold Vanderhaeghe te bezoeken. Hier ook gaf Geert tekst en uitleg over de versieringen die dit speciale gebouw opfleuren.

Een korte wandeling naar de Kouter bracht ons naar het gelijkvloers van “Hotel Falligan” waar een gesmaakt aperitief en diner volgde. Als afsluiter werd de kelder verdieping en één kamer bezocht van de “Griffioen” Jammer genoeg werd deze mooie dag daar officieel beëindigd met een lauwe ontvangst en al even lauw bier... Gelukkig was daar Den Turk als reddende engel.

Hierna bezorgen we nog wat informatie over de 4 bezochte gebouwen.

Hotel d'Hane Steenhuysse

Het Hotel d'Hane Steenhuysse kwam in verschillende bouwcampagnes tot stand. Al op het einde van de 17e eeuw kocht de familie d'Hane twee huizen in de Veldstraat. Een middeleeuws steen vormde de kern van die huizen. In 1761 onderging het geheel een eerste grondige transformatie. Uit die periode dateert het nieuwe rococo trappenhuis.

Kort daarna verwierf Emmanuel Ignace d'Hane (1702-1771) nog een aantal huizen. In 1768 werden al deze panden samengevoegd en werd een laatbarokke voorgevel opgetrokken. Die werken brachten ook een aanpassing van het interieur mee. De creatie van een achthoekige hal verlengde de vestibule tot aan de koetsdoornit.

In 1771 realiseerde graaf Pierre Emmanuel d'Hane (1726-1786) de achtergevel in classicistische stijl. Het interieur werd in dezelfde stijl afgewerkt. Het pronkstuk was de balzaal of salle à l'italienne. Kort na 1780 viel de bouwcampagne stil. Na de dood van Pierre Emmanuel kreeg de jongste zoon Jean Baptiste (1757-1826), graaf d'Hane de Steenhuysse, het huis in handen.

Toen kende het pand zijn grootste uitstraling door de vele voorname gasten die er logeerden. De bekendste figuur is de Franse koning Lodewijk XVIII, die hier tijdens de zogenaamde Honderd Dagen (1815) verbleef. Rond 1850 verving Jean Baptiste d'Hane de Potter (1797-1858) een deel van de tuin en de stallingen door twee herenhuisen. De koetsdoornit werd verlengd en op de eerste verdieping kwam een muzieksalon.

In het laatste kwart van de 19e eeuw vond een ingrijpende verbouwing plaats. Na het overlijden van Edmond (1802-1877), de laatste d'Hane, ging het pand over op de vrouwelijke lijn. Valérie van Pottelsberghe de la Potterie (1839-1902) bewoonde het hotel met haar dochter en vond het huis veel te groot. Een deel van het gebouw werd afgesplitst, wat onder meer meebracht dat de vestibule ingekort werd en de hoofdtrap verplaatst. Veel interieurs werden overschilderd in soms vrij sombere kleuren. Langzaam raakte het gebouw in onbruik. In 1949 werd het ingericht als Museum der Honderd Dagen. Daarna werd het verhuurd als winkelpand. Op 13 augustus 1953 werd het indrukwekkende gebouw beschermd als monument. In 1981 kocht de stad Gent het en bracht er tijdelijk het Informatiecentrum Stadsvernieuwing in onder. Daarna kreeg de Dienst Monumentenzorg opdracht tot het opmaken van een restauratiedossier.

Verschillende vooronderzoeken i.s.m. tal van externe experts bevestigden het uitzonderlijke belang van het gebouw. Dit betekent dat de restauratie met uiterste zorg en soms innoverende expertise gebeurt. Tot op heden zijn vijf fasen uitgevoerd. De salons op de begane grond, de kelders en de

voormalige conciërgewoning wachten nog op restauratie. Voor de heraanleg van de tuin zal archeologisch onderzoek van de Dienst Stadsarcheologie samen met een aantal experts bepalend zijn. De eerste verdieping zal worden ingericht met 18de-eeuws meubilair dat het leven in een dergelijk gebouw evocert. De benedenverdieping krijgt een meer - weliswaar beperkte - publieke functie; hier kunnen kleine tentoonstellingen, voordrachten of kamerconcerten worden georganiseerd.

Adres: Veldstraat 55.

Functie: Kantoren van de Dienst Monumentenzorg en de Dienst Architectuur.

Het gebouw is niet toegankelijk voor het publiek.

Museum Arnold Vander Haeghen

Het Museum Arnold Vander Haeghen, vroeger bekend als Hotel Clemmen werd in de 18de eeuw opgericht naar de plannen van architect David 't Kindt. Het bevat onder meer een uniek Chinees salon. Het Kabinet Maeterlinck dat er in ondergebracht is, is een reconstructie van de werkkamer in het kasteel Orlamonde in Nice van de Gentse Nobelprijswinnaar (1911), Maurice Maeterlinck.

Open van maandag tot vrijdag van 10 tot 12 uur en van 14 tot 16.00 uur.

Dit prachtige patriciërshuis werd in 1746 gebouwd. In 1771 werd het gekocht door J. Clemmen, de eerste Gentse 'textielbaron', die de voorgevel liet voltooiën in een classicistische Lodewijk XV-stijl, met een breed middenrisaliet onder een driehoekig fronton. Hij werd opgesmukt met draperieën onder de vensters en beeldhouwwerk boven de balkondeuren in barokstijl.

De smeedijzeren balkons en de koetspoort in de linkertravee getuigen al van het classicisme. Een van de salons heeft een wandbekleding van Chinese zijde; in het trappenhuis zijn muurschilderingen uit de 18de en 19de eeuw bewaard.

Clemmen had ook een vleugel achteraan laten bijbouwen, waar hij een katoendrukkerij oprichtte. Aan de kant van de tuin heeft die een bepleisterde en beschilderde lijstgevel met een bekronend fronton. De begane grond is geopend door brede, steekboogvormige poorten.

In 1815 was Wellington te gast in dit pand, om van hieruit Lodewijk XVIII gade te slaan die in het tegenoverliggende Hotel d'Hane Steenhuyse verbleef. In 1836 werd het eigendom van de drukkersfamilie Vander Haeghen, die het aan de stad schonk. In 1953 werd het als museum geopend en in 1997 nam de Dienst voor Culturele Zaken een gedeelte van het gebouw in gebruik.

Het museum bevat de werkkamer van Nobelprijswinnaar M. Maeterlinck met een bibliotheek en een documentatiecentrum. Ook het kabinet van grafisch kunstenaar Victor Stuyvaert en de collectie van Charles Doudelet zijn er ondergebracht.

Hotel Falligan.

Dit gebouw bevindt zich te Gent op de Kouter 172 en is een beschermd monument sinds 26 maart 1990.

Hector Gabriël Falligan, een succesvol handelsondernemer van Franse adellijke afkomst kon in 1754 eigenaar worden van het steen "De Pauw" op de Kouter. Mede dankzij het aanzienlijke fortuin van zijn vrouw Jeanne de Pestre was hij in staat een nieuw "hôtel de maître" op te richten en daarvoor deed hij vermoedelijk een beroep op de bekende Bernard De Wilde. Het hotel Falligan wordt beschouwd als het meesterwerk van het Gentse rococo.

De bouwaanvraag van 1755 vertoont een gevelopstand met uitgesproken kenmerken uit de Franse Lodewijk XV-stijl. Bij de realisatie van het complex werden in extremis nog belangrijke wijzigingen doorgevoerd. Zo werd het middenrisaliet voorzien van een driehoekig fronton en de zijtraveeën van een gebogen fronton hoewel dit oorspronkelijk net andersom was voorzien. Ook de aanvankelijk rechthoekige vensters werden in laatste instantie vervangen door fraai gesculpteerde rondboogvensters met golvende tussendorpels. De middenpartij wordt gekenmerkt door statige gecanneleerde Corinthische zuilen waarboven sierlijke beelden van Apollo en Diana prijken. De overvloedige stucversiering boven de vensters, het zware beeldhouwwerk voor de consoles van het balkon en het

overdadige stucwerk in het fronton en rond de oeil-de-boeuf wijzen op een wederzijdse beïnvloeding van de Vlaamse baroktraditie en het Franse rococo. De sierlijke smeedijzeren borstweringen en het leien mansardedak getuigen van de typische Franse invloed.

Aan de weelderige voorgevel beantwoordt een sobere achtergevel met rechthoekige vensters en driehoekig fronton. Het koetshuis achteraan in de tuin is een bepleisterde laagbouw van vijf rondboogtraveeën. De rugzijde van de constructie paalt aan de Universiteitsstraat. De middenpartij van drie traveeën springt in brede kwartcirkel in.

De middelste travee is afgezet met twee composietzuilen en wordt bekroond door een segmentboogfronton, waarin het gestucte alliantiewapen van de families Falligan en de Pestre prijkt. De straatgevel telt zes rechthoekige ramen. In het midden verheft zich een hoge spiegelboogpoort, die geflankeerd wordt door Corinthische zuilen en bekroond is met een driehoekig fronton. Het interieur wordt algemeen beschouwd als één van de meest waardevolle uit de rocoperiode te Gent. De trapzaal bevat een prachtige trap met speelse rocailles in de smeedijzeren balustrade. Vooral de salons van de begane grond geven op een voortreffelijke wijze de "grandeur" weer van de verheven 18de-eeuwse wooncultuur.

De kelder, met gotische schoorsteen, zou nog teruggaan op het vroegere steen dat hier stond.

In 1804 ging het eigendom over naar een privé-vereniging, die in essentie nog tot op vandaag bestaat en voor de zorg van het gebouw bedrijvig is.

Hotel de Hemptinne (de Griffioen)

In de Koningstraat staat het vroegere Hotel de Hemptinne, een imposant herenhuis. Lieve Vermassen en Leen Van Rompay lieten de kelders recent ombouwen tot een 'meeting center'.

Het pand behoorde ooit tot een groot herenhuis dat bankier Louis De Wulf in 1759 liet optrekken tussen de Belfort- en de Koningstaart. Boven de poort is een versiering met twee gevleugelde sfinxen te zien. De *griffioen*-emblemen kwamen er in 1829, toen ook de inrijpoort, de vestibule en de trappenzaal in Empirestijl werden aangepast. In 1931 werd het hoofdgebouw en de vleugel langs de Onderstraat definitief gesplitst. In 1992 werd het complex gerestaureerd.

5. Te noteren in uw agenda !

Viering 15 jaar bestaan ! 18 mei 2009 vanaf 18u in "De Gouden Klok" Albertlaan te Gent; ook uw gasten zijn welkom.

Uitstappen:

15 juni (de" Concorde " cfr Dominique)

21 september (brandweerkazerne Maïssstraat Gent cfr Luc De Wilde)

16 november (orgelmuseum cfr Antoine Van Acker? Nog te bespreken)

Algemene vergadering 14 december

Nieuwjaarsdiner 7 februari 2010

Jean-Pierre Rogiest
Secretaris
